

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН АГАРТУУ МИНИСТРЛИГИ
КЫРГЫЗ БИЛИМ БЕРҮҮ АКАДЕМИЯСЫ

«КЫРГЫЗ ЖАНА ДҮЙНӨ АДАБИЯТЫ»

Окутуу орус, өзбек, тажик тилдеринде жүргүзүлгөн жалпы билим
берүү уюмдарынын 7-класстары үчүн

**БОЛЖОЛДУУ КАЛЕНДАРДЫК –
ТЕМАТИКАЛЫК ПЛАН**

Бишкек -2025

Окутуу кыргыз тилинде жүргүзүлгөн жалпы билим берүү уюмдарынын VII класстары үчүн
КЫРГЫЗ ЖАНА ДҮЙНӨ АДАБИЯТЫ боюнча программанын негизинде (Бишкек-2025)
 түзүлдү. Программаны түзүүчүлөр: С.О.Байгазиев, А.Ж.Муратов, К.К.Акматов
 А.Б.Батыркулова.

Жумасына 1 саат, жыл бою 34 саат

№	Окуу материалынын мазмуну	Сааты	Мөөнөтү		Эскертүү
			план	факт	
ЭЛДИК ООЗЕКИ ЧЫГАРМАЛАРДАН ЭЛДИК ДАСТАНДАР					
1	«Кожожаш» (үзүндү) Байыркы элдин ишенимдери. Тотемдик, анимисттик түшүнүктөр. Эл тиричилиги жана анын сүрөттөлүшү. Кыргыз жеринин географиясы. Сур эчки жана Кожожаш: экөөнүн эрегиши жана анын акыбети. Экологиялык-ыймандык проблемалар. Кожожаштын колдонгон курал-жарактары. Жаратылыш көрүнүштөрүн сүрөттөө каражаттары. Эскирип, колдонуудан чыккан сөздөр. Мергенчилик терминдери жана алардын маанилери. Жаңы сөздөр менен иштөө. Каармандын тышкы келбетин сүрөттөө. Дастан айтуу жана ролдоштуруп аткаруу.	2			
ЭЛДИК АКЫНДАРДЫН ЧЫГАРМАЛАРЫНАН					
2	Жеңижок «Балалык» Бала мүнөзү, курак өзгөчөлүктөрү, балдардын психологиялык бөтөнчөлүктөрү Жеңижоктун чыгармачылыгында. Акындын ыр куруу чеберчилиги. Сүрөттөөлөрдүн образдуулугу.	1			
КЫРГЫЗ ЖАЗМА АДАБИЯТЫНАН					
3	Чыңгыз Айтматов «Биринчи мугалим» (үзүндү) Советтик учурда элдин башынан өткөн тарыхый доор жана ошол доордун жазуучунун повестинде көркөм чечмелениши. Этнографиялык, тарыхый сүрөттөөлөр. Каармандардын мүнөздөрүнүн эволюциясы. Дүйшөн, Алтынай сыяктуу каармандардын өз идеясынан баш тартпаган өжөрлүгү, күрөшү. Жеңиш жана жеңилиш. Адам мүнөздөрүн тарыхый шартта, жекелештирип көрсөтүү. Жазуучунун диалог, монолог түзүү чеберчилиги. Үзүндүнүн өзбекче (тажикче),	3			

	орусча котормолорун салыштырып көрүү.				
4	Жолон Мамытов «Ата журт», «Ат жабдыксыз ат жайдак». Акындын ырындагы Ата журттун көрүнүшү. Атуулдук сүйүү жана Ата журт. Ат – адамдын канаты. Атажуртту, атты салыштыруу жана сактоо үчүн колдонгон сөздөр жана сөз айкаштары.	1			
5	Жазуу иши (эссе, баяндама, дил баян ж.б.)	1			
6	Чейректик кайталоо	1			
7	Түгөлбай Сыдыкбеков «Акылман куудул» (үзүндү) Куудулдар жана куудулдук өнөр. Куйручуктун жоруктары. Жазуучунун сүрөттөөлөрүнүн таамайлыгы, образдуулугу. Каармандардын типтүү мүнөздөрү. Адам жана анын иш аракетиндеги куудулдук. Диалогдорду ролдоштуруу. Чыгарманын тилин талдоо.	2			
8	Жусуп Турусбеков «Энем». Жаңы түшүнүк, жаңы коом жана алардын эски менен дал келбеши. Эне менен баланын ортосундагы социалдык жана психологиялык айырмачылыктардын көрүнүшү. Эски менен жаңынын күрөшү. Жаңыга умтулуу. Эненин жана баланын образы, алардын айырмачылыгы. Лирикалык каармандын романтикалык образы. Социализмдин идеясы. Автордук маанай (пафос). Ырдын курулуш бөтөнчөлүгү.	1			
9	Асанбек Стамов «Үч мээрим» Ыймандуу, кайрымдуу, таза, ырайымдуу болууга чакыруу. Адам жана жаратылыш темасы. Фантастикалуулук жана анын мааниси. Баяндоонун жүрүшү жана стили. Жаштарды ыймандуу, кайрымдуу, таза, ырайымдуу болууга чакыруу. Адам жана жаратылыштын гармониясы. Диалогдорду тилдик жактан талдоо.	2			
10	Жазуу иши (эссе, баяндама, дил баян ж.б.)	1			
11	Чейректик кайталоо	1			
12	Төлөгөн Касымбеков «Адам болгум келет» Жаш адамдын ички дүйнөсү жана анын сырткы				

	портрети. Түштүк колорити. Каармандардын ортосундагы жиктелүүлөрдүн конфликтиге өсүп чыгышы. Жазуучунун тилинин байлыгы: диалектилик, кесиптик лексика, архаизмдер, тарыхый сөздөр.	2			
13	Чыңгыз Айтматов «Эрте келген турналар» (үзүндү) Чыгарманын үзүндүсүнүн кыскача мазмуну. Каармандардын жүрүш-турушу, бири-бирине мамилеси. Ата жана Бала – кыргыз элдик педагогикасында. Ат багуу. Согуш жана анын жаңырыгы. Аксай «десанттары». Чондор жана балдар. Каармандардын жана автордун речи. Табиятты сүрөттөө. Балдардын сүйлөшүүлөрүнүн бөтөнчөлүктөрү.	2			
14	Камчы Жунусов «Ак-Буура», Сооронбай Жусуев «Сулайман тоо». Ырлардын идеялык мааниси. Байыркы шаардын жаштыгы жана шаар тарыхындагы Ак-Бууранын орду. Акындын образдуу ойлорунун тактыгы, поэзияда кыскалыкка, таамайлыкка умтулуу. Сооронбай Жусуевдин «Сулайман тоо» деген ырында акындын Сулайман тоону сүрөттөө бөтөнчөлүгү. Тоонун ар түрдүү касиеттери, эл жана Сулайман тоосу, оштуктардын Сулайман тоого мамилеси. Акындын уйкаштык куруу жагынан адистиги, сөз менен иштөө маданияты, тилдик бөтөнчөлүктөрү.	1			
15	Бексултан Жакиев «Атанын тагдыры» (үзүндү). Драмадагы чагылдырган окуялар. Согуштун жаш балага тийгизген таасири. Үй-бүлө темасы. Чоң ата – ата – бала – үчөөнүн биримдиги. Адамгерчилик жана карасанатайлык. Каармандардын кыймыл-аракеттери, мүнөздөрүнүн өзгөрүп, өсүп барышы. Согуш тууралуу аңгемелешүү. Класс сахнасында пьесаны даярдоо жана ал тууралуу талкуу жүргүзүү.	2			
16	Жазуу иши (эссе, баяндама, дил баян ж.б.)	1			

17	Чейректик кайталоо	1			
ДҮЙНӨЛҮК АДАБИЯТ					
1	И.А.Крылов. Тамсилдер: «Квартет», «Карышкыр менен козу», «Дуб алдындагы чочко», «Итканага түшкөн карышкыр». Улуу орус тамсилчиси тууралуу маалымат. Тамсилдердеги аллегориялык образдар. Мораль. И.А.Крыловдун тамсилдериндеги элдүүлүк. Тамсилдердеги адам мүнөздөрүн ашкерелөө. Тилдик байлыктары. <i>Адабият теориясынан маалымат: Аллегориялык образдар.</i>	3			
2	Захиридин Султан Бабур «Бабур наме». Бабур – акын жана мамлекеттик ишмер. Анын чыгармаларында кыргыз жеринин, элинин сүрөттөлүшү. «Бабур наменин» дүйнөлүк адабияттагы орду. Бийлик, адилеттик жана кара өзгөйлүк, алардын кармашы. Чыгарманынын стилдик-тилдик бөтөнчөлүктөрүн талдоо. <i>Адабият теориясынан маалымат: Диалог жана монолог.</i>	2			
3	А.Фирдоуси «Шахнаме». Баатырдык дастандагы образдар. Каармандарды сүрөттөө чеберчилиги. Чыгарманын азыркы адамдарга айтар санаты. <i>Адабият теориясынан маалымат: Адабий каармандын мүнөзү.</i>	2			
4	Жазуу иши (эссе, баяндама, дил баян ж.б.)	1			
5	Чейректик жана жылдык кайталоо	1			
Жыл бою өтүлүүчү темаларга бөлүнгөн саат		34 саат			